

Obsah

Předmluva	11
---------------------	----

I. Pojem a struktura práva

A. Pozitivismus versus iusnaturalismus: nekončící příběh	17
1. Vymezení pojmu práva jako východisko řešení netriviálních případů	17
2. Impulsy k diskusi z doby nedávné	18
2.1 Východisko přirozenoprávní (G. Radbruch, M. Kriele a L. L. Fuller)	18
2.2 Východisko pozitivněprávní (H. L. A. Hart a O. Weinberger)	21
2.3 „Pohartovské“ období	25
3. Struktura možných argumentů	28
3.1 Stručné repetitorium	28
3.2 Hume-Jørgensenova teze	30
3.3 Rozdílnost přirozenoprávního chápání „spojovací“, resp. „oddělující“ teze (obsahové a institucionální sepětí morálky a práva)	33
4. Třídění případů obsahového napětí mezi právem a morálkou	36
4.1 Konflikt demokratického a totalitního systému	36
4.1.1 Překonání totalitního systému v kontextu vztahu morálky a práva (neboli exkurz o československém a následně českém řešení vyrovnání se s totalitní minulostí)	36
4.1.2 Občanská neposlušnost	39
4.2 Konflikt nikoli systémový neboli akceptace nepsaného práva v evropském kontinentálním právu a soudcovské rozhodování contra, resp. praeter legem jako způsob řešení napětí mezi morálkou a právem.	41
5. Přřazení normotvorné kompetence jako odstranění obsahového napětí mezi morálkou a právem	45

6. „Konstruktivní metafyzika“ aneb imperativ nezměnitelnosti materiálního ohniska ústavy.	47
6.1 Ústavní zákon č. 69/1998 Sb. o zkrácení volebního období Poslanecké sněmovny: nastolení otázky rozsahu diskrece ústavodárce při přijímání ústavních zákonů . . .	47
6.2 Evropské poohlédnutí	50
6.3 Imperativ nezměnitelnosti a judikatura Ústavního soudu České republiky	60
6.4 Weyrův argument per petitionem principii a čl. 9 odst. 2 Ústavy	63
6.5 Diskrece ústavodárce, „konstruktivní metafyzika“ a soudní přezkum „jednoduchého ústavního práva“ . . .	65
B. Účel práva a účel v právu	74
1. Textualismus vs. právní teleologie	74
2. Smysl a účel – pojmy a úhly pohledu.	80
3. Účel a norma	84
4. Kolize a hierarchie účelů	88
C. Právní normy: kontexty filosofické	94
1. Pojem právní normy	94
1.1 Hledisko noetické aneb kognitivismus versus non-kognitivismus	94
1.2 Hledisko ontologické aneb platnost jako bytí právních norem (problém kolize platností)	98
1.3 Reprodukce života, svoboda a moc – pojmová východiska vnějšího pozorovatele	102
2. Znaký právních norem	106
2.1 Regulativnost.	106
2.2 Obecnost	108
2.3 Differentia specifica	112
3. Regulativ a regulativní věta (norma a normativní věta), preskriptivní a deskriptivní věta	113
4. Regulativ (norma) a imperativ	114

5. Exkurz o logické struktuře právních norem.	115
5.1 Skutková podstata aneb podmínka nastoupení normativního tlaku	116
5.2 Normativní následek	119
5.3 Vztah podmínky a normativního následku.	120
6. Modality normativnosti (příkaz, zákaz a dovození)	123
7. Impossibilium nulla obligatio aneb vztah aletických a právně normativních modalit	128
D. Právní principy	139
1. Právní formalismus, praktický důvod aktuálnosti problematiky právních principů.	139
2. Terminologická poznámka (termíny normy, pravidla, zásady, maximy, principy, hodnoty)	141
3. Logické vymezení právních principů	143
3.1 Dworkinova teorie právních principů jako kritika právního pozitivismu	143
3.2 Alexyho kritika a rozšíření Dworkinovy koncepce	145
3.3 Otazníky obou koncepcí	147
4. Spor nebo kolize?	148
4.1 Srovnání nesrovnatelného (konfliktu dispozic dvou norem s kolizí subsumpčních podmínek obsažených v hypotéze normy jedné).	148
4.2 Kolize principů a metoda specifikace	152
5. „Axiomatická“ povaha právních principů aneb postupování právního řádu principy	154
6. Poznámka k otázce nepsaných principů v systému psaného práva	156
7. Zásada proporcionality: variabilita její struktury?	158
7.1 Od Forsthoffa po Böckenforda: identita anebo rozdílnost ústavy a zákona jako předmětu interpretace	158
7.2 Zásada proporcionality jako výsledek judiciálního úsilí při aplikaci ústavy.	160

7.3	Zásada proporcionality – utváření doktrinální	163
7.4	Proporcionalita a optimalizace: identita anebo nikoli?	165
7.4.1	Může Ústavní soud přezkoumávat procenta?	165
7.4.2	Evropské poohlédnutí	168
7.4.3	Problém s fungováním teorie: vede výjimka k modifikaci teorie?	170

II. Noetická východiska právního myšlení

A.	Kategorie pravdy v normativním myšlení	177
1.	Humova teze a Jörgensenovo dilema	177
2.	Výrok a pravdivost	181
2.1	Pojem výroku a Fregeho koncepce logické sémantiky.	181
2.2	Krátký exkurz o teoriích pravdivosti.	182
3.	Pravdivost norem	186
4.	Deonticko-právní ideální svět a normativní spor	191
5.	Dokazování	194
6.	Aplikace práva: subsumpční sylogismus anebo kaskáda korelací?	206
B.	Právní jazyk a právní hermeneutika	214
1.	Právní jazyk.	214
2.	Právní hermeneutika aneb filosofické otázky interpretace práva	219
2.1	Předmět právní interpretace	219
2.2	Savignyho valčík	220
2.3	Smysl interpretace práva	224
2.4	Role předporozumění, aneb může interpret rozumět zákonu lépe než jeho tvůrce?	226
C.	Logicismus v právním myšlení.	235
1.	Ambice nového logicismu	235
2.	Logická formalizace a předporozumění aneb vedlejší produkty jako vědecký přínos.	240

III. Problém spravedlnosti

A. Antinomie spravedlnosti	245
1. Spravedlnost formální a materiální	245
2. Spravedlnost a rovnost	246
3. Spravedlnost a relativita morálky	248
4. Zákonná a nadzákonná spravedlnost	249
5. Rawls versus Nozick, aneb společenská smlouva versus neviditelná ruka	251
6. Napětí mezi spravedlností a efektivností	254
7. Spravedlnost obecná a individuální	255
B. Spravedlnost jako kontextuální a obecné hodnocení přirázování a odnímání dober	257
1. Definiční hypotéza	257
2. Rovnost ve spravedlnostním úsudku	261
2.1 Překvapivost paradigmatu rovnosti	261
2.2 Spravedlnost jako dvojí rovnost (rovnost kontextu a rovnost obecností)	263
2.3 Spravedlnost a akceptovatelnost hledisek odlišování (hledání ústavněprávní)	264
2.4 Hierarchie dober a břemen a míra jejich kongruence	267
3. Spravedlnost jako předmět institucionální aktivity	269
3.1 Spravedlnost, změna a instituce	269
3.2 Institucionální past moderní doby	271
3.3 Implikace nedosažitelnosti Paretova optima	272
3.3.1 Funkce institucí	272
3.3.2 Legitimita institucí	274
4. Spravedlnost jako výsledek nebo procedura (přirázování dobr a břemen)?	275
4.1 Affirmative action	275
4.2 Ekvivalence výměnných vztahů versus jejich férovost	276
4.3 Priorita procedurální spravedlnosti	277
C. Úloha vědy	278
Seznam použité literatury	281